

214044



T. sorozat, 6. szám

AZ EMBER SZÁRMAZÁSA

KIADJA
A NÉPMŰVELÉSI MINISZTERIUM
OKTATÁSI OSZTÁLYA
A TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL
BUDAPEST 1951

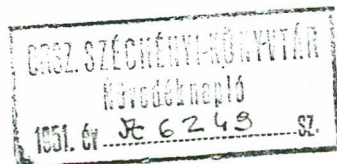
T U D N I V A L Ó K

A BESZELŐ KÉPEK előadásszövegeit és filmdiasorozatait az illetékes megyei tanács népművelési alosztálya díjtalanul kölcsönzi. Az odaszállítás költségei a kölcsönző hivatalt, a visszaszállítás költségei a kölcsönvevőt terhelik. Közérdek, hogy a szövegkönyveket és a filmdiasorozatokat felhasználásuk után azonnal visszaküldjük a Megyei Tanács Népművelési Alosztály címére. A kölcsönzött előadásszövegekért és diasorozatokért a kölcsönvevő hivatal anyagi felelősséggel tartozik. A szöveget változtatni (áthúzni stb.) nem szabad. Különösen kíméljük a filmdiasorozatokat a karcolástól.

A vetítettképes előadásokkal kapcsolatos tapasztalatok, indítványok és észrevételek közlését a Népművelési Minisztérium VI. főosztálya (Budapest, V., Báthory-u. 10. V. em.) bárkitől köszönettel veszi.

Az 1949—50—1951. oktatási évadban megjelent vetítettképes előadásszövegek és filmdiasorozatok címjegyzéke a füzet borítólapjának hátsó oldalán található.

214044



Az előadás képei:

1. Szövegkép.
2. Mocsári őshüllők.
3. Ragadozó őshüllők (tyrannosaurus).
4. Repülő őshüllő és ősmadár.
5. Szövegkép.
6. Darwin Károly.
7. Szövegkép.
8. Kéthónapos emberi és majommagzat.
9. Öthónapos emberi és majommagzat.
10. Farkas-ember.
11. Karom a kézen.
12. Gibbon.
13. Orangutan.
14. Gorilla.
15. Kerékpározó csimpánz.
16. Ebédelő csimpánz.
17. Csimpánz a csőberejtett édességet bottal kiszedi.
18. Csimpánz csodálkozik.
19. Sír.
20. Nevet.
21. Hahotázik.
22. Emberi és majomkoponya.

23. Emberi és majomagyvelő.
24. Gibbon.
25. Csimpánz mászás közben.
26. Majom tenyere és talpa.
27. Gorilla járása.
28. Csimpánz járása.
29. Szövegkép.
30. Majom- és emberi láb csontozata.
31. Majom- és emberi talp.
32. Majom- és emberi kéz.
33. Összehasonlító koponyasorozat.
34. Vadászó horda.
35. Majomember arca rekonstruálva.
36. Neandervölgyi ember arca.
37. Cromagnoni ember arca.
38. Szövegkép.
39. Engels Frigyes.
40. Kőeszközök a korai kőkorszakból.
41. Neandervölgyi ember kőeszközei.
42. Cromagnoni ember kőeszközei.
43. Csonteszközök.
44. 3 gerincoszlop.
45. Neandervölgyi és mai ember keze.
46. Kapaszkodó majomkéz, kalapácsot fogó emberkéz.
47. A Neandervölgyi ember társasélete.
48. Együttes erővel vadászó ősembercsoport.
49. Ember megtanul beszélni.
50. Szövegkép.
51. Mai elefánt.
52. Ősi szőrös elefánt.
53. Az ember lakhelyet készít magának.

54. Emberfajták, típusok.
55. Szemrész.
56. Haj.
57. Mongol, európai és néger arc.
58. Burbank fehér, Carver néger tudós.
59. Taskenti könyvtár olvasóterme.
60. Meglángolt ausztráliaiak.
61. Kép egy haláltáborról.
62. Legyilkolt koreaiak.
63. Lincselés Amerikában.
64. Szovjetunió népei.
65. Szövegkép.

Az ember származása.

1. Bármerre nézünk a Földön, mindenütt élőlényeknek, az állatoknak és növényeknek változatos világát látjuk. A tengerekben, a szárazföldön, a levegőben állatok milliói nyüzsögnek. Nem mindig volt ez így.
2. Ezek mocsári őshüllők, amelyek már 100 millió évvel ezelőtt éltek. Óriási testük csak lomhán mozgott. Növényekkel táplálkoztak.
3. Tyranosaurus kisebb, de veszedelmes húsevő ragadozó volt. Az őshüllők már régóta kivesztek ugyan, de maradványaikat megtaláltuk és ezekből pontosan meglehetett külsejüket állapítani.
4. Képünkön a repülő őshüllőt és mellette az őshüllőből kialakult ősmadarat látjuk. Ezekből fejlődtek ki mai madaraink.
5. Sokáig az emberek környezetüket örök, változatlanak tekintették. Úgy vélték, hogy a növények és állatok most is olyanok, mint régen voltak.

Amíg a tudomány nem tudott magyarázatot adni, azt képzeltek, a biblia szerint, hogy az élőlényeket mai formájukban egy felsőbb hatalom teremtette.

Az őskori állatok is mutatják, hogy ez nem így van. Ev-százmilliós fejlődés útján keletkeztek a mai állatfajok.

6. Darwin Károly, a múlt században élt tudós, bizonyította be, hogy az élőlények hosszú fejlődés eredményeképpen alakul-

tak ki. Ő mutatta ki, hogy az állatok és növények állandóan változnak és csak azok maradnak meg, amelyek alkalmazkodni tudnak a változó környezethez. Darwin hirdette elsőnek, hogy az ember hosszú fejlődés útján az állatvilágból emelkedett ki.

7. Az emberi szervezethez legközelebb álló, legfejlettebb állat a majom. De az ember nem közvetlen a mai majmoktól származik, amint ezt a klerikális reakció hirdeti a tudományról. A haladó tudomány azt állapította meg, hogy az embernek és a majomnak közös őse volt. Az ember és a majom fejlődésének elválása mintegy 15 millió évvel ezelőtt kezdődött.
8. Képünk egy kéthónapnál fiatalabb emberi magzatot és majommagzatot mutat. Alig lehet őket megkülönböztetni. Gerincoszlop, farok, kopolyúbarázda egyformán helyezkedik el mind a kettőn. A halak lélekzenek kopolyúval. Az a tény, hogy ezt emberi magzaton is megtaláljuk, azt bizonyítja, hogy minden élőlény víziállatokból fejlődött ki, s ezt a fejlődést a magzat növekedése során megismétli.
9. Ha öthónapos korában hasonlítjuk össze az emberi és majommagzatot, azt látjuk, hogy míg a majommagzat farkát és szőrzetét megtartja, az emberi magzatnál e részek elsorvadnak.
10. Nagyon ritkán az is előfordul, hogy a farok nem sorvad el és így az újszülött farokkal jön a világra. Régebben az egyház tanításának befolyása alatt ilyen esetekről azt hitték, hogy az anya ördöggel cimborált és ezért az anyát az újszülöttel együtt mágjára hurcolták.
11. Igen ritka, de előfordul, hogy a kéz, vagy a láb ujjain karmhoz hasonló körmök fejlődnek ki. Ezeket a jelenségeket visszaütésnek nevezzük, mert ilyen karmokkal az ember távoli állati ősei rendelkeztek.
12. Bizonyos hasonlóságot találunk a ma élő emberszabású majmok és az ember között. Képünkön látható a Gibbon nevű majom.

13. Délkelet-ázsiai orángutánt az ott élő nép erdei embernek nevezte el.
14. Az Afrikában élő gorilla testalkata áll legközelebb az emberhez.
15. A legértelmesebb majom az afrikai csimpánz. Tanulékony ságuk következtében cirkuszok közkedvelt mutatványszámái.
16. Több emberi tevékenységet utánoznak. Itt pl. asztalnál evőeszközzel ebédelnek.
17. A majom bizonyos körülmények között igen értelmeseñ viselkedik. Pl. a képen csövet tart kezében, amelybe édességet dugtak. Minthogy kézzel nem tudja elérni, drótot vesz fel és kipiszkálja a csemegét.
18. A majom indulatait, érzelmeit igen sokrétűen tudja kifejezni. Képünkön a kis csimpánz csodálkozik.
19. Sír.
20. Nevet.
21. Hahotázik.
22. Az ember és egy emberszabású majom koponyáját látjuk ezen a képen. A vonal fölött az agykoponya, alatta az arckoponya látszik. A majom koponyájának arci része nagyobb, mint az agyvelőt befogadó rész. Az embernél fordítva van. Az arci koponya kisebb, az agykoponya nagyobb.
23. A majom agyveleje is sokkal kisebb, mint az emberi agyvelő és kevésbé barázdált. Minél barázdáltabb az agyvelő, annál nagyobb azoknak az idegsejteknek a száma, amelyek az agyvelőt magasabbrendű munkára teszik képessé. A majom ezért nem képes úgy gondolkozni, mint az ember.
24. A majmok fán lakó állatok. Testük ehhez az életmódhoz alkalmazkodik. A gibbon karjával lendíti át magát egyik fáról a másikra.
25. A nagyobb testű majmok lábukra támaszkodnak mászás közben és kezükkel kapaszkodnak.
26. A majom keze és lába, mely eredetileg egyforma volt, fokozatosan eltért egymástól. A kéz hüvelykujja jól szembeállítható a többi ujjakkal. A láb hüvelykujja a kéz hüvelykujjához viszonyítva nem mozgatható annyira.

27. Ha egyes emberszabású majmok lekényszerülnek a fáról, kétlábra tudnak állni, de kezüket a földhöz érintik és így egyensúlyozzák magukat. Így jár ma is a képen látható gorilla, ha az erdőből kikerül.
28. A csimpánzot már be lehet arra tanítani, hogy csak két lábon járjon, bár még eléggé esetlenül megy. Járása bizonytalan, talpait befelé fordítja és kezével egyensúlyozza magát.
29. Sokmillió évvel ezelőtt az ember és a majom fejlődése kettévált. Az ember ősei az őserdők megritkulásával lekényszerültek a fáról, gyümölcssevésen kívül húsevésre is áttértek. Új életmódjuk következtében kétlábra álltak, s kezük felszabadult.
30. Az egyenes járás következtében a láb is átalakul. A fán élő majom még lábujjait is bizonyos mértékig fogózkodásra használja. Ezért lába, mint ahogy a felső képen látható, széles, lapos. A földön történő egyenes járás következtében az emberi láb boltozatos, rugós szerkezetűvé alakul. Ujjai zártak.
31. A majom talpa az emberénél sokkal mozgékonyabb. A majom lábának nagyujját kapaszkodásra használja s ezért sokkal mozgékonyabb, mint az emberé. Az ember nagyujját csak kismértékben tudja mozgatni.
32. Baloldalt a gibbon-majom kezét látjuk. Jobboldalt az emberi kezét. A majmok hüvelykujjaikat szembe tudják állítani többi ujjakkal. Az emberi kéz hüvelykujja sokkal fejlettebb.
33. Képünk az emberi koponya fejlődését mutatja. A baloldalon látható ősmajom még majom volt, de sokkal jobban hasonlított az emberhez, mint a ma élő majmok. Ezt a koponyát Dél-Afrikában találták. A második a jávai majomember. Már ember volt, bár külsejében még nagyon hasonlított a majomra. Kb. 1 millió évvel ezelőtt élt. A koponyáját Jáva szigetén találták. A harmadik a ma élő ember közvetlen őseinek a Németországban először megtalált ú. n. neandervölgyi embernek a koponyája. Körülbelül 500 ezer évvel ezelőtt fejlődtek ki. A negyedik a cromagnoni ember koponyáját, a ma

- elő ember közvetlen elődét látjuk. Százezer évvel ezelőtől érték el ezt a fejlődési fokot.
34. A majomemberek kisebb hordákba tömörülve gyümölcsök, gyökerek gyűjtésével, majd állatok lesből való vadászatával szerezték élelmüket. Fegyverük a dorong volt, amely tulajdonképpen az ember első szerszáma.
 35. A koponya alapján megállapíthatjuk, hogy a majomembernek lapos a homloka, amely szemgödre felett erős ereszként (homlokrekesz) ugrott előre. Széles, 'apos orra volt. Arcának alsó része előremeredt, alsó állkapcsán nem található a mai ember jellemző előreugró álldudora.
 36. A neandervölgyi embernek erős, hatalmas előreugró arca van. Álla még lekerekített.
 37. A cromagnoni ember arcát már a mai ember magas homloka és állcsúcsa jellemzi.
 38. A közösségben végzett munka, a szerszám használata emelte ki az embert az állatok sorából, és tette lehetővé, hogy egyre magasabbra fejlődjék.
 39. Engels Frigyes a nagy tudós még a múlt században mutatott erre rá. Engels megállapítását az újonnan végzett ásatások mindenben igazolták.
 40. A képünkön látható kezdetleges kőeszközöket a majomember használta. Ezeket olymódon készítette el, hogy a köveket egymáshoz ütögette, amíg ki nem alakult a képen látható formájuk. A felső szerszámot marokbaszorítva fegyverként használta, ugyanúgy, mint a jobboldali alsót is. A baloldali alsó eszköz az állatok bőrének lefejtéséhez szolgált.
 41. A neandervölgyi embernek a kőeszközei már sokkal fejlettebbek, mint a majomembernek. Alkalmasabb köveket választott ki a neandervölgyi ember a szerszámok anyagául és jobb módszerrel készítette el. A képen látható szerszámok már sokkal élesebbek, jobban használhatók, mint a majomembernek előbb mutatott szerszámai.
 42. A cromagnoni ember kőeszközeit valósággal művésziileg dolgozta ki. Ilyen például a jobb alsó sarokban látható szabá-

lyos levél alakúra formált kődarab, amely hajító dárda hegyéül szolgált.

43. Hasonló művészettel alakította ki szerszámként és ékszerként használt csonttárgyait, mint pl. azokat a szigonyokat is, amelyeket képünkön láthatunk. Szigonyokkal halászott a cromagnoni ember.
44. Három gerincoszlopot látunk egymás mellett. A baloldali, gorilla majom gerincoszlopa. Látjuk, hogy mennyire meghajlott az utána következő két gerincoszlophoz képest. A középső a neandervölgyi ember, a jobboldali a mai ember gerincoszlopa. A majom és a neandervölgyi ember a mai emberhez képest görnyedten, behajlított térdekkel jár, zömökebb, alacsonyabb volt.
45. A baloldali kép neandervölgyi ember kezét ábrázolja, a jobboldali a mai emberét. A neandervölgyi ember keze jóval idomtalanabb, vaskosabb volt, mint a mai, munka következőben kifinomult emberi kéz.
46. Nagy utat tett meg a kéz az esetlen majomtól a mozgékony, finom munkára egyre alkalmasabb emberi kézíg.
47. A munka fejleszti tovább az ősember társas életét. Nem alkalmoszerűen összeverődött hordákban, hanem állandó jellegű csoportokban élt. A tüzet már ismerte, használta is.
48. Az egyes ember a nagyvadakhoz képest gyenge volt. De a közösség együttes ereje megbirkózott a leghatalmasabb állattal is. A képen látható barlangi medve, vagy 300 ezer esztendeje hazánk területén is élt.
49. Az ember eleinte beszélni nem tudott. Az egyre bonyolultabbá váló munka azonban egyre bonyolultabb közölnivalókat kívánt meg. Ezt csak több hanggal tudták kifejezni. Kialakult a tagolt beszéd, a nyelv.
50. Míg az állatok a létfenntartási küzdelem során maguk alakulnak a környezethez, az ember fejlődése során egyre inkább a természetet alakítja át saját szükségleteinek megfelelően.
51. Képünkön látható csupasz elefánt hazája ma Afrika. Sokmillió évvel ezelőtt, amikor Európában sokkal melegebb volt,

nálunk is éltek csupasz elefántok. Amikor az éghajlat hidegebbre fordult, az elefánt teste alkalmazkodott a hideghez és szőrössé vált.

52. Ilyen elefántok néhány százezer éve még nálunk is éltek.
53. Az embernél ha a levegő lehül nem növekszik meg testének szőrzete, hanem fűt, ruhát, lakhelyet készít magának.
54. Az ember testalkata nem teljesen egyforma. Bőrszínük, koponyaalkatuk elüthet egymástól. Mindez az eltérés azonban lényegtelen. Az egész emberiség egyetlen faj, melyeknek különböző fajtái teljesen egyenlő értékűek.
55. Egyes népeknek ferde szemrészük van. Másoknál a szemrés egyenes és tágabb. Szemük világosabb, vagy sötétebb.
56. Egyes embrecsoportoknak selymes, vékony hajuk van. Másoké göndör, gyapjas.
57. Itt egy mongol, egy európai és egy néger arcát látjuk. Az imperialisták azt állítják, hogy az emberiség külön fajokból áll és hogy a négerek, mongolok, fehérek egymástól függetlenül alakultak ki. Ez nem igaz, mert az emberek mindig keveredtek egymással. Ami eltérés a különböző emberfajták között van, az annak a következtében alakult ki, hogy más földrajzi éghajlati viszonyok között éltek és fejlődtek az emberiség különböző csoportjai.
58. Képünkön Bourbank fehér gazdász, Carver néger tudós látható. Mindketten egyformán jelentős eredményeket értek el a mezőgazdasági tudományok terén. Különbőség a leglényesebb szerven az agyvelőn nem található. Az ember agyszerkezete négernél, fehéرنél egyformán fejlett. Megfelelő társadalmi viszonyok mellett minden fajta egyformán képes a fejlődésre.
59. Képünkön Taskent város egyik könyvtárának olvasótermét látjuk. A cárizmus alatt az üzbég nép a legnagyobb kizsákmányolásban és elnyomásban élt. A Szovjetunióban minden nemzetiség fiának megvan a joga és lehetősége, hogy tanult, művelt dolgozókká váljanak.

60. Az ausztráliai őslakosság azért olyan elmaradott, mert még ma is bilincsbetűve dolgoztatják a tőkésék. A gyarmati népek azért nem értek el magasabb kulturális és társadalmi színvonalat, mert az imperialisták elnyomják őket.
61. Képünk Hitler-fasiszták haláltáborának áldozatait mutatja. Az imperialisták azzal az ürüggyel, hogy ők magasabbrendűek, egész népek elnyomását, kiirtását próbálják igazolni. Ezt az aljas elméletet azért próbálják a dolgozókkal elhitetni, hogy a tőkés kizsákmányolást minél tovább fenn tudják tartani.
62. Ma az amerikai fasiszták az amerikai nagytőke érdekeiért gyilkolják a békés koreai nép fiait.
63. Napirenden vannak Amerikában a néger lincselések. Amerikai fasiszták mondvacsinált ürüggyek alapján megtámadják a néger dolgozókat és nyilvánosan agyonverik, felakasztják őket. Amerika ma a legembertelenebb bűntények színhelye.
64. Ezzel szemben a Szovjetunióban és a népi demokráciákban, ahol a dolgozók kezében van a hatalom, a legfőbb érték az ember. Nem tesznek különbséget dolgozók között, bármilyen fajtához, vagy nemzetiséghez tartozzanak is.
65. Az emberiség további fejlődése összekapcsolódik a békéért folytatott harc ügyével, amelyet az emberek százmilliói a Szovjetunió vezetésével folytatnak az embetelen imperialisták, a háborús uszítók ellen.
A béketábor ereje biztosíték arra, hogy az emberiség további fejlődése a szocializmus győzelmével, soha nem látott boldog élethez fog vezetni.

A „Beszélő Képek” 1949—1950—1951. oktatási évadban megjelent előadásszövegeinek és filmdiasorozatainak címjegyzéke.

Szabad Föld Téli Esték:

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom (Sz.—1. sz.)

Képek a szovjet kolhozok életéből (Sz.—2. sz.)

Szovjetunió, a béke őre (Sz.—3. sz.)

Sztálin élete (Sz.—4. sz.)

Moszkva felé tekint a világ (Sz.—5. sz.)

A szovjet falu kultúrélete (Sz.—6. sz.)

Felszabadult ország — felszabadult nép (Sz.—8. sz.)

Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Tenyészállatvásár

(Sz.—9. sz.)

Aratás a nagyszénási „Dózsa” termelőszövetkezetben

(Sz.—10. sz.)

Boldog jövőnk — ötéves tervünk (Sz.—11. sz.)

800 millió ember a békéért (Sz.—12. sz.)

A koreai nép harca a szabadságért (Sz.—13. sz.)

Második parasztküldöttségünk útja a Szovjetunióban (Sz.—14. sz.)

Képek néphadseregünk életéből (Sz.—15. sz.)

Faekétől a traktorig (Sz.—16. sz.)

Hogyan él a péri „Micsurin” termelőcsoport parasztsága.

(Sz.—17. sz.)

Képek a Szovjetunióból:

Képek a Szovjetunióból (Szu.—1. sz.)

Természettudományi:

A csillagos ég (T.—1. sz.)

Az állattenyésztés új útjai (T.—2. sz.)

Micsurin a természet nagy átalakítója (T.—3. sz.)

A növények élete (T.—4. sz.)

A világ, amelyben élünk (T.—5. sz.)

Az ember származása (T.—6. sz.)

Művészeti:

A szovjet festőművészet (M.—1. sz.) (Színes üveglapozitív.)

Mesék:

Mese az aranykakasról (M.—2. sz.)

A cár és a madár (M.—3. sz.)

Híradó:

Győr-Sopron-, Hajdú-Bihar-, Pest-, Veszprém-, Zala-megyei híradó (H.—1. sz.)



Felelős kiadó: Góby Józsefné.

Budapesti Szikra Nyomda, V., Honvéd-utca 10
Felelős vezető: Radnóti Károly.